

Warszawa, 25 listopada 2011 r.

Romuald Szymczak

Informacja na temat zasad gwarantowania depozytów w systemie bułgarskim

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantującą depozyty w Bułgarii jest Fundusz Gwarantowania Depozytów Bankowych (bułg.: „Фонд за гарантиране на влоговете в банките”; ang.: “Bulgarian Deposit Insurance Fund” - BDIF). Fundusz został utworzony w styczniu 1999 roku na mocy Ustawy o gwarantowaniu depozytów w bankach z 15 kwietnia 1998 roku, jako niezależna instytucja publiczna. Jej działalność finansowana jest ze środków instytucji finansowych objętych gwarancjami.

Początki gwarantowania depozytów w Bułgarii sięgają okresu kryzysu bankowego z połowy lat 1990-ych. W maju 1996 roku, w wyniku postawienia w stan upadłości dwóch średniej wielkości banków, parlament bułgarski uchwalił Ustawę o ochronie przez Państwo depozytów i rachunków w bankach. Na jej podstawie gwarancjami rządowymi objęte zostały w 100% depozyty osób fizycznych oraz w 50% depozyty podmiotów prawnych, z wyłączeniem instytucji finansowych oraz akcjonariuszy i członków zarządów upadających banków. System ten funkcjonował do 31 grudnia 1998 roku i zakończył się wraz z utworzeniem Funduszu Gwarantowania Depozytów Bankowych.

Zadaniem Funduszu jest gwarantowanie środków pieniężnych złożonych przez osoby fizyczne i prawne w instytucjach kredytowych oraz ochrona interesów deponentów w postępowaniach upadłościowych banków, w tym przeprowadzanie procesu likwidacyjnego. BDIF jest zatem instytucją o szerokim zakresie odpowiedzialności.

Członkami systemu gwarantowania depozytów w Bułgarii jest 26 licencjonowanych i działających na terytorium tego kraju instytucji kredytowych, a członkostwo w systemie jest obowiązkowe. Bułgarskie oddziały czterech banków z państw Unii Europejskiej (Alpha Bank, BNP Paribas S.A., ING Bank N.V. oraz Regional Investment Bank) objęte są swoimi macierzystymi systemami gwarantowania depozytów. W Polsce nie działają oddziały banków bułgarskich, które byłyby członkami BDIF.

Fundusz jest członkiem zarówno Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów (EFDI), jak też Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI).

W czerwcu 2011 roku BDIF dołączył do grona europejskich instytucji gwarantujących depozyty, które są sygnatariuszami wielostronnego memorandum o współpracy i wymianie informacji EFDI. 20 października 2011 roku, w trakcie Dorocznych Posiedzeń IADI w Warszawie, BDIF podpisał porozumienie o współpracy i wymianie informacji z Ukraińskim Funduszem Gwarantowania Depozytów.

2. Organy decyzyjne i biuro BDIF

Organem decyzyjnym BDIF jest Zarząd (Management Board). Zarząd Funduszu składa się z pięciu osób:

- Przewodniczącego powoływanego przez Radę Ministrów,
- Zastępcę Przewodniczącego powoływanego przez Radę Zarządzającą Narodowego Banku Bułgarii,
- Jednego członka powoływanego przez Związek Banków Bułgarii oraz
- Dwóch członków powoływanych przez Przewodniczącego Zarządu i jego Zastępcę.

Kadencja Zarządu BDIF trwa cztery lata. Od 24 marca 2011 roku Przewodniczącym Zarządu Funduszu jest Rossen Nikolov, a jego Zastępcą Nelly Kordovska. Organ ten odpowiada za prawidłowe działanie BDIF, zatwierdza wysokość opłaty rocznej, przyjmuje nowe instytucje członkowskie, zatwierdza zasady polityki inwestycyjnej Funduszu oraz nadzoruje wypłatę środków gwarantowanych deponentom.

Działalność Funduszu jest kontrolowana pod względem finansowym i księgowym przez Krajowe Biuro Audytu (National Audit Office).

BDIF jest instytucją zatrudniającą dwudziestu dwóch pracowników etatowych. Biuro Funduszu podzielone jest na sześć departamentów: Prawny, Bankowy, Inwestycyjny, Finansowo-Księgowy, Współpracy Zagranicznej i Kontaktów z Mediami oraz Administracyjny.

Przy realizacji szeregu zadań Fundusz korzysta z outsourcingu. Firmom zewnętrznym zlecana jest m.in. obsługa informatyczna, w tym budowa nowych systemów informatycznych, a także większość działań promocyjno-informacyjnych.

3. Zakres gwarancji depozytów i zasady wypłaty środków gwarantowanych

Bułgarski system gwarantowania depozytów jest w pełni dostosowany do przepisów Dyrektywy 2009/14/WE z 11 marca 2009 r. nowelizującej Dyrektywę 94/19/WE w sprawie systemów gwarancji depozytów. BDIF gwarantuje wkłady na rachunkach w bankach osobom fizycznym oraz prawnym, także tym, które nie są uprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych. W całości gwarantowane są depozyty do wysokości 196.000 BGN. Ze względu na to, iż kurs waluty bułgarskiej jest powiązany z euro (obowiązuje tzw. izba walutowa – *currency board*), kwota ta stanowi stałą równowartość 100.100 EUR. Gwarancje obejmują środki pieniężne zdeponowane zarówno w lewach, jak i w walutach obcych, w tym spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W przypadku wspólnych rachunków dwóch lub więcej osób, łączna wysokość limitu gwarancyjnego pozostaje niezmienną. Osoby posiadające takie rachunki uprawnione są do maksymalnej wypłaty stanowiącej równą część obowiązującego limitu (np. przy rachunku wspólnym dwóch osób do 98.000 BGN każda).

System bułgarski stosuje kilka wyłączeń podmiotowych, które są dopuszczalne na mocy obowiązującej Dyrektywy UE. Gwarancjami nie są objęte depozyty instytucji rządowych i samorządowych, a także banków oraz innych instytucji finansowych, w tym firm ubezpieczeniowych, funduszy emerytalnych i towarzystw funduszy wzajemnych. Wyłączeniu podlegają ponadto depozyty nieimienne oraz depozyty, które pochodzą z transakcji uznanych za przestępstwo zgodnie z prawem bułgarskim.

Do wypłaty sum gwarantowanych nie są uprawnieni także wyżsi menedżerowie likwidowanego banku i ich krewni, członkowie zarządu i ich krewni, udziałowcy posiadający więcej, niż 5% udziałów w kapitale, a także podmioty kontrolujące jego działalność.

Przy wyliczaniu kwoty należnej deponentowi nadal dokonywana jest kompensata należności z zobowiązaniami deponenta wobec danej instytucji finansowej.

Obecny limit gwarancyjny w wysokości 196.000 BGN obowiązuje od 31 grudnia 2010 r., kiedy został podwyższony z poziomu 100.000 BGN (będącego równowartością 51.129 EUR), obowiązującego od 18 listopada 2008 roku.

Wypłaty z gwarancji BDIF realizowane są w terminie 20 dni roboczych od dnia zawieszenia działalności banku przez Narodowy Bank Bułgarii. W tym czasie deponenci informowani są listownie, w środkach masowego przekazu oraz drogą komunikatów na stronie internetowej o trybie wypłaty środków gwarantowanych. Wypłata środków z gwarancji realizowana jest przez bank-agenta wybranego przez Zarząd BDIF.

Roszczenia deponentów do środków zgromadzonych na rachunkach oszczędnościowych ulegają przedawnieniu po pięciu latach od terminu rozpoczęcia wypłaty środków.

W latach 2008 - 2011 w Bułgarii nie doszło do upadłości banków, w wyniku których Fundusz byłby zobowiązany do wypłaty środków gwarantowanych. Ostatnia upadłość miała miejsce w 2005 roku, gdy w stan upadłości postawiono International Bank for Trade and Development.

4. Źródła finansowania i zasoby finansowe BDIF

Bułgarski system gwarantowania depozytów finansowany jest na zasadzie *ex ante* przez instytucje członkowskie.

Źródłem finansowania są dwa rodzaje opłat: opłata początkowa i opłata roczna.

Opłata początkowa stanowi równowartość 1% kapitału założycielskiego danej instytucji, która staje się członkiem systemu gwarantowania depozytów i wpłacana jest na rachunek BDIF w ciągu 30 dni od dnia rejestracji banku. Ostatnie przyjęcie nowego banku do bułgarskiego systemu gwarantowania depozytów, a tym samym uiszczenie opłaty początkowej miało miejsce w 2003 roku.

Opłata roczna stanowi iloczyn stawki procentowej, której wysokość ustalana jest co roku przez Zarząd BDIF oraz wielkości depozytów objętych gwarancjami. W latach 2010 i 2011 stawka ta wynosiła **0,5% średniego stanu depozytów objętych gwarancjami** w roku poprzedzającym płatność składki. Opłata roczna płatna jest do 31 marca. Wielkość wyliczonej w ten sposób opłaty rocznej za 2011 rok wyniosła 195,1 mln BGN (prawie 100 mln EUR).

W połowie 2011 roku suma depozytów objętych gwarancjami w Bułgarii wynosiła 43,07 mld BGN (ok. 22,02 mld EUR), z czego nieco ponad 70% stanowiły depozyty w wysokości do 196.000 BGN.

Ustawa o gwarantowaniu depozytów w bankach określa **docelowy poziom środków, którym powinien dysponować BDIF w wysokości 5% sumy depozytów objętych gwarancjami.**

Wartość zgromadzonych na dzień 30 czerwca 2011 roku środków w funduszu wyniosła 1.308,41 mln BGN (ok. 669 mln EUR), co stanowiło **ok. 3,04%** depozytów objętych gwarancjami.

W przypadku, gdyby środki te okazały się niewystarczające, Fundusz ma dodatkowo ustawowe uprawnienia do otrzymania gwarancji rządowej w celu pozyskania brakujących środków na rynku.

Zasoby Funduszu inwestowane są w papiery wartościowe emitowane przez Rząd Bułgarii oraz deponowane na krótkoterminowych lokatach w bankach komercyjnych i Narodowym Banku Bułgarii.

5. Syntetyczne porównanie cech polskiego i bułgarskiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania Depozytów	Bułgarski system gwarantowania depozytów
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów oraz ochrona interesów deponentów w postępowaniach upadłościowych
Limity gwarancyjne	100.000 EUR w 100%	196.000 BGN w 100% (równowartość 100.100 EUR)
Maksymalna wypłata	100.000 EUR	196.000 BGN
Kompensacja z zobowiązaniami	NIE MA	JEST
Wyłączenia spod gwarancji		
Instytucje finansowe wskazane w art. 4 (5) Dyrektywy 2006/48/WE	TAK	TAK
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	TAK
Rząd i administracja centralna	TAK	TAK
Władze samorządowe	NIE	TAK
Banki	TAK	TAK
Fundusze inwestycyjne	TAK	TAK
Fundusze emerytalne	TAK	TAK
Kadra zarządzająca	TAK	TAK
Akcjonariusze banku	TAK	TAK
Bliscy osób odpowiedzialnych	NIE	NIE
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	NIE
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	NIE	NIE
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku	NIE	NIE
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK	TAK
Depozyty w walutach obcych spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego	NIE	NIE
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK

Porównując Bułgarski Fundusz Gwarantowania Depozytów z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym działającym w Polsce należy zwrócić uwagę na następujące różnice między nimi:

- Funkcje systemu bułgarskiego obejmują przeprowadzanie procesu likwidacyjnego banków;
- Spod gwarancji BDIF wyłączone są środki pieniężne instytucji samorządowych;
- System bułgarski stosuje nadal zasadę kompensaty należności z zobowiązaniami deponenta wobec danej instytucji finansowej;
- Fundusz bułgarski w szerokim zakresie korzysta z outsourcingu, w tym w zakresie obsługi informatycznej i działań promocyjno-informacyjnych;
- Bułgarski Fundusz Gwarantowania Depozytów nakłada na nowych członków systemu opłatę początkową, która nie istnieje w systemie polskim;
- W Bułgarii obowiązuje ustawowy docelowy poziom środków, którymi ma dysponować BDIF w wysokości 5% sumy depozytów objętych gwarancjami;
- System bułgarski nie zwiększa wysokości limitu gwarancyjnego w przypadku wspólnych rachunków dwóch lub więcej osób.

6. Dane kontaktowe

Фонд за гарантиране на влоговете в банките

Bulgarian Deposit Insurance Fund

27 Vladaiska Street

1606 Sofia, Bulgaria

Telefon : 00 359 2 953 1217

Faks: 00 359 2 952 1100

E-mail : contact@dif.bg

Strona internetowa: www.dif.bg

7. Bibliografia

1. Annual Report 2010, Bulgarian Deposit Insurance Fund : www.dif.bg
2. Annual Report 2009, Bulgarian Deposit Insurance Fund : www.dif.bg
3. Bulgarian Deposit Insurance Fund's News: www.dif.bg
4. Bulgarian Law on Bank Deposit Guarantee: www.dif.bg/en/files/law/3lbdg.pdf

5. Deposit Guarantee Systems: EFDI's First Report, European Forum of Deposit Insurers, Rome, October 2006
6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 11 marca 2009 r. zmieniająca dyrektywę 94/19/WE w sprawie systemów gwarantowania depozytów w odniesieniu do poziomu gwarancji oraz terminu wypłaty, 2009/14/WE
7. IADI international deposit insurance survey 2008, www.iadi.org/Research
8. Systemy Gwarantowania Depozytów w Polsce i na Świecie, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2005.